№ 7 ліпень 2013 г.

О, Беларусь, мая шыпшына,
Зялёны ліст, чырвоны цвет!
У ветры дзікім не загінеш,
Чарнобылем не зарасцеш.
Ул. Дубоўка

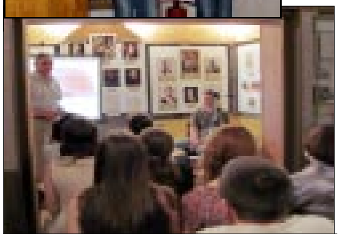
Шыпшына

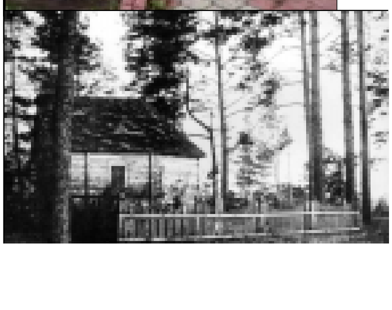
Бюлетэнь Пастаўскай раённай арганізацыі
Таварыства беларускай мовы імя Францыска Скарыны

Ніякае багацце людзей не бывае даражэйшым за іх родную мову.

Якуб Колас

У НУМАРЫ:

НАШЫ НАВІНЫ

***

У ліпені адзначылі свой паўвекавы юбілей актыўныя сябры ТБМ, гарачыя прыхільнікі беларускай мовы і культуры, багатыя на творчыя памкненні і здабыткі асобы - народны майстар каваль Юрась Фурс і настаўніца гісторыі СШ №4 Тамара Храпавіцкая. Сябры Пастаўскай раённай арганізацыі Таварыства беларускай мовы зычаць юбілярам моцнага здароўя і добрага плёну ў працы на карысць Бацькаўшчыны і беларушчыны.

***

15 ліпеня ў пастаўскай дзіцячай бібліятэцы адбылася імпрэза "А колькі б дзе ні вандраваў...", прысвечаная 113 гадавіне з дня нараджэння паэта Уладзіміра Дубоўкі. Рэпартаж пра гэта мерапрыемства друкуецца ў гэтым нумары "Шыпшыны".

***

18 ліпеня сябры ТБМ правялі экскурсію у Паставах па месцах, якія звязаны з трагедыяй яўрэйскага насельніцтва нашага краю, якое ў часы фашысцкай акупацыі было спачатку сагнана ў гета, а потым расстраляна. Экскурсію праводзіла Тамара Храпавіцкая.

***

Мясцовыя краязнаўцы разам з сябрамі ТБМ пачалі збор матэрыялаў для серыі даведнікаў пра выдатных асобаў Пастаўшчыны. Плануецца выдаць кніжачкі пра навукоўцаў, святароў, палітычных дзеячаў і гістарычных асоб, краязнаўцаў, літаратараў, мастакоў, медыкаў. Пакуль што праект знаходзіцца ў працэсе распрацоўкі, шукаецца аптымальная канцэпцыя падачы матэрыялаў пра людзей, якія дасягнулі пэўных поспехаў у нейкай сферы дзейнасці.

***

На тэсціраванні па беларускай мове выпускніца СШ №2 Марыя Кісялёва атрымала 100 балаў!

Пастаўская арганізацыя ТБМ віншуе Машу, яе бацькоў і настаўніцу Тамару Захарэвіч з выдатным вынікам!

ВЕРШ НУМАРА

Рыгор Барадулін

БЫЦЬ

Быць Беларусам —
Гэта значыць,
Свайго ні гуку не забыць,
Усё чужое перайначыць,
Каб Беларусі вечнай быць!
Быць Беларусам —
Гэта значыць,
Вясёла з сумнай долі кпіць,
Да Бога сцежку верай значыць,
Нагбом з карца надзеі піць.
Быць Беларусам —
Гэта значыць,
За родны край згараць на дым,
Па-беларуску чуць і бачыць
На гэтым свеце і на тым.

ЯК ЗНІШЧАЮЦЬ МОВУ
(з нядаўняга мінулага)

"Народная воля" ў 1997 годзе друкуе ліст зь Бярозаўкі: "Калі ласка, надрукуйце мой ліст, няхай свет пасмяецца над тым, што ў нас творыцца. У першы дзень верасня мая дачка-сямікласніца прыходзіць са школы. Я пытаюся: "Ну, як справы?" "Нармальна, — адказвае, — толькі ўсе прадметы будуць выкладацца на рускай мове". "Ну, няўжо ўсе?" — здзіўляюся. Тады дачка дадае: "Не, урокі па беларускай мове і літаратуры будуць весціся на беларускай..." "А летась?" — міжволі запыталася я і адразу ж успомніла — год таму толькі руская мова і літаратура былі на рускай мове. Вось як знішчаюць беларускую мову ў нас у Бярозаўцы".

“А КОЛЬКІ Б ДЗЕ НІ ВАНДРАВАЎ...”

15 ліпеня споўнілася 113 гадоў з дня нараджэння нашага знакамітага земляка — паэта Уладзіміра Дубоўкі. Дата не круглая. Але бібліятэкары Пастаўскай дзіцячай бібліятэкі не маглі абмінуць яе ўвагай. Па-першае, таму, што ўстанова носіць імя пісьменніка, а па-другое — нам усім трэба больш ведаць пра тых, хто раней жыў, тварыў на нашай зямлі і аддаў сваё жыццё дзеля Бацькаўшчыны.

Народзіны Дубоўкі бібліятэкары вырашылі адзначыць літаратурна-музычнай імпрэзай, якую назвалі радком аднаго з вершаў паэта «А колькі б дзе ні вандраваў...» Мерапрыемства пачалі на вуліцы, ля дзвярэй бібліятэкі, з флэшмобу «Не спяшайцеся дахаты, пакаштуйце лепш гарбаты». Кожнага, хто праходзіў міма, частавалі адмысловым напоем, настоеным на зёлках, і запрашалі да сябе на імпрэзу. Яна адбылася ўжо ў чытальнай зале, дзе сабраліся аматары паэзіі і творчасці Уладзіміра Дубоўкі самага рознага ўзросту — ад школьнікаў да пенсіянераў.

Спачатку прысутныя паслухалі верш Алеся Гарбуля, прысвечаны паэту-земляку. А затым вядучая мерапрыемства бібліятэкар Л. Ф. Сяменас расказала пра жыццёвы шлях пісьменніка, які быў вельмі няпростым, і яго творчасць. Дубоўку давялося зведаць і радасць зносін з лепшымі прадстаўнікамі беларускай і рускай літаратуры першай паловы мінулага стагоддзя, і горыч выгнання — 28 гадоў свайго жыцця ён правёў у лагерах і ссылках. Нягледзячы на тое, што большая яго частка прайшла ўдалечыні ад Радзімы, у Расіі, паэт цудоўна ведаў матчыну мову, на якой пісаў вершы і апавяданні, перакладаў на яе творы Байрана,Гётэ, Міцкевіча, Шэкспіра. Менавіта яго пераклады шэкспіраўскіх санетаў прызнаны самымі дасканалымі.

З’яўляючыся адным з арганізатараў першых беларускіх літаратурных аб’яднанняў “Маладняк» і «Узвышша», падтрымліваў пачынаючых пісьменнікаў і вельмі перажываў, калі родная мова аказалася пад уціскам.

Да апошніх дзён жыцця У. Дубоўка верыў у тое, што насенне беларускасці, якое ён так старанна «сеяў» сярод землякоў сваёй творчасцю, абавязкова прарасце ў душах іх нашчадкаў і Беларусь адродзіцца духоўна.

Радзімай пісьменніка з’яўляецца вёска Агароднікі — менавіта там ён з’явіўся на свет. Але сам Дубоўка сваімі роднымі мясцінамі лічыў Манькавічы, дзе пражыў да 14 гадоў, пакуль разам з бацькамі не пераехаў у Маскву, бо пачалася Першая сусветная вайна і праз вёску праходзіла лінія фронту.

Пра гісторыю Манькавічаў, якія ў той час

былі даволі вялікім населеным пунктам, іх колішніх уладальнікаў і пабудовы ўдзельнікам імпрэзы расказаў паэт і краязнаўца І. М. Пракаповіч. У 2004 годзе Ігар Міхайлавіч разам са сваімі вучаніцамі Насцяй Вансовіч і Ірынай Заяц нават напісаў кнігу пра паселішча, якую прадэманстраваў прысутным. А ўбачыць, як яно выглядала ў пачатку XX стагоддзя, прысутныя маглі на чорна-белых фотаздымках на сцяне чытальнай залы. Таксама быў паказаны невялікі відэафільм «Манькавічы».

Літаратурную частку імпрэзы прадоўжылі актыўныя чытачкі дзіцячай бібліятэкі Кацярына Манкевіч, Віялета Сяменас і Лізавета Худзякова, якія прадэкламавалі вершы паэта.

А затым настала чарга музыкі. Юныя скрыпачкі Юліяна Янцэвіч і Ірына Дубовік выканалі некалькі класічных твораў, а таксама напісаных Юліянай, атрымаўшы заслужаныя апладысменты. Завяршаючы мерапрыемства, Л. Ф. Сяменас параіла ўсім прачытаць кнігу Уладзіміра Дубоўкі «Пялёсткі», у якой апавядаецца пра мясціны дзяцінства паэта, яго бацькоў і людзей, што жылі побач.

Алена ШАПАВАЛАВА
(газета "Пастаўскі край")

Шыпшына *на сайтах kamunikat.org і westki.info*

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ КНІГІ ПРА ВАЙНУ 1812 ГОДА

Як паведамляла "Шыпшына", у мінскім выдавецтве "Кнігазбор" выйшла ў свет кніга "1812. Вайна на Пастаўшчыне". Яе аўтарамі з'яўляюцца мясцовыя краязнаўцы Ігар Пракаповіч і Вадзім Шышко. З нагоды выдання кнігі ў раённым краязнаўчым музеі адбылася яе прэзентацыя. На ёй прысутнічалі настаўнікі, супрацоўнікі музея, актывісты Пастаўскай арганізацыі Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны, аматары гісторыі. З прывітальным словам выступіла дырэктар музея Раіса Курачэнка. Некалькі слоў пра аўтараў і іх творчасць сказала супрацоўніца дзіцячай бібліятэкі, сябар ТБМ Людміла Сяменас. Потым слова ўзялі аўтары, якія грунтоўна распавялі пра асноўныя ідэі,

падыходы і факты з новай кнігі. Іх выступленні суправаджаліся камп"ютарнай прэзентацыяй, якая дазваляла прысутным наглядна пазнаёміцца з тымі падзеямі, што адбываліся ў час вайны 1812 года на Пастаўшчыне.

На імпрэзе прысутнічаў настаўнік гісторыі з Гуты Мікалай Арэх, аўтар кнігі "Вёсачкі над Заражанкай", якая таксама нядаўна выйшла ў свет. У сваім выступленні ён расказаў пра тое, як збіраўся матэрыял да гэтага выдання, якія цікавыя факты і знаходкі ўдалося выявіць у час пошукаў.

Пасля прэзентацыі Вадзім Шышко, супрацоўнік музея, пазнаёміў прысутных з экспазіцыяй, якая была прысвечана вайне 1812 года.

Наталля Пракаповіч

ЭКСКУРСІЯ ПА СЛЯДОХ ЯЎРЭЯЎ

Гэтым летам Людміла Сяменас прапанавала выдатную ідэю: не сядзець цудоўнымі летнімі вечарамі ў бібліятэцы, а праводзіць нашыя паседжаньні наўпрост у горадзе. І для пачатку было вырашана

зрабіць гэта ў выглядзе экскурсій. Што мы і зьдзейсьнілі. Некалькі тыдняў запар мы па чацьвяргах гулялі па Паставах і самі сабе распавядалі пра гісторыю гэтага горада. Прычым гэтыя экскурсіі мелі камандны характар, бо кожны ўзгадваў, што ведаў.

І апошняя з экскурсій, якую мы вырашылі правесьці, прысьвячалася пастаўскім яўрэям. Усё ж такі іх колькасьць у Паставах калісьці складала больш за палову ад усяго насельніцтва, а іх лёс тут у выніку аказаўся нават яшчэ горшы, чым у беларусаў. Таму варта было пра іх узгадаць асобна. Паколькі сярод усіх нас найбольшым знаўцам яўрэяў з'яўляецца Тамара Храпавіцкая, то менавіта яна і павяла нас гарадзкімі сьцежкамі па сьлядах пастаўскіх яўрэяў. І першы пункт, куды мы накіраваліся – гэта мяжа яўрэйскага гета, якое было створана ў Паставах нацыстамі падчас Другой сусьветнай вайны.

Пакуль туды йшлі, Тамара распавядала ўвогуле пра розныя элементы яўрэйскай культуры, якія засталіся да сёньняшняга часу ў пастаўскіх будынках. На рагу вуліцы П. Марозава мы зрабілі першы прыпынак. Тут мы ўзгадалі пра тое, як стваралася гета, як выглядала і якую плошчу займала. Наступным прыпынкам стаў помнік яўрэям на тэрыторыі самога гета.

Ля помніка мы ўзгадалі пра гісторыю яго з'яўленьня. Пра тое, што было на гэтым месцы раней і як менавіта гэты помнік быў пастаўлены. А таксама пра тое, чаму ён быў тут пастаўлены: на гэтым месцы былі пахаваныя тыя яўрэі, якія былі забітыя наўпрост у гета, калі нацысты пачалі аперацыю па зьнішчэньні

кожны з нас узгадаў некаторыя свае зьвесткі пра гэтую жудасную падзею. Пра тое, як мясцовыя жыхары ўспрынялі тое, што адбывалася на іх вачах у той час. Калі мы, урэшце, расказалі ўсё, што

ўсіх яўрэяў. І пасьля таго, як мы ўсё ўзгадалі, мы накіраваліся да нашага апошняга пункту – помніка масавага забойства ўсіх яўрэяў падчас той самай сумнавядомай аперацыі на тэрыторыі цяперашняга ДРБУ.

Тут Тамара распавяла пра апошнія дні існаваньня пастаўскага гета. Як яўрэяў прывозілі сюды і забівалі нацысцкія карнікі. І амаль

ведалі, то спачатку ўзьнікла думка наведацца і на старыя яўрэйскія могілкі ў Паставах, на якіх знойдзены пахаваньні аж з першай паловы 19 стагодзьдзя.

Але гэта запатрабавала б даволі шмат часу. А так як было даволі позна, то мы вырашылі пакуль што спыніцца на ўжо дасягнутым.

Вадзім Шышко

Мясцовыя гісторыі

ДУНІЛАВІЦКАЯ БАЛАДА

Вядомая беларуская журналістка Алена Ляўковіч напісала пра Дунілавіцкую баладу наступнае:

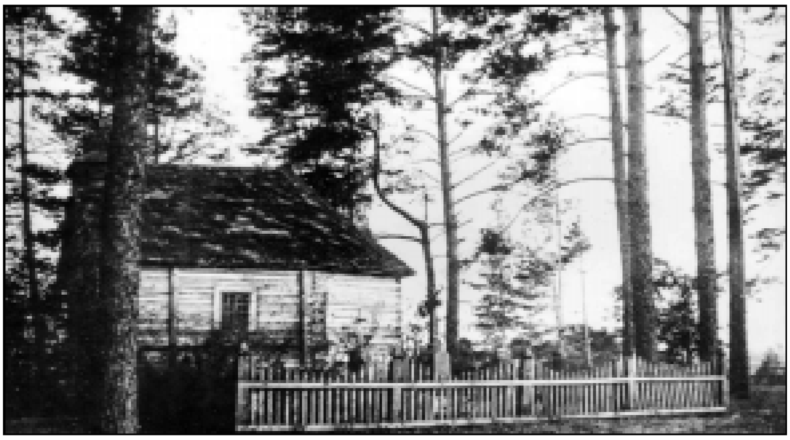
„...Над Дунілавічамі бушавала вясна. Быў канец красавіка. На могілках, як і ўсюды навокал, шумелі-калыхаліся ледзь кранутыя лістотай дрэвы. Тут сабраліся людзі з усяго павета. Хавалі дзяўчыну. Прыгожую, маладую. Яна ляжала ў труне ў бялюткім вясельным убранні. Яе забойца сядзеў на вялізнай сасне, што расла непадалёк, і глядзеў зверху на тую, якую кахаў так моцна, што здолеў забіць... Назаўтра ён прыйшоў на свежую магілу, прыставіў пісталет да скроні і націснуў на курок...

...Вялізны шэры помнік. На ім барэльеф Божай маці ў жалобе. Літары за 60 гадоў амаль не сцёрліся, таму надпіс на помніку можна прачытаць: „Аліна Самовіч. Жыла 26 гадоў. Забіта 28 красавіка 1936 года». Кім? І гэта было напісана на помніку, але нечая клапатлівая рука здзёрла-саскрэбла польскія літары, каб праз гады ніхто не зразумеў і не ўспомніў...»

ДУНІЛАВІЦКАЯ БАЛАДА

У аўторак уранні,
Як сонейка ўзышло,
Пайшоў Мар'ян к Аліне,
Сказаў ён ёй ўсё

- Аліна дарагая.
Ці знаеш, што зрабіў:
Сягоння на світанні.
Матулю я забіў.

Я знаю, дарагая,
Што мне цяпер рабіць.-
З таго ж пісталета
Хачу цябе забіць...
- Навошта нам страляцца,
Калі ахвота жыць?
Але:
Мар'ян не думаў доўга
І пісталет бярэ.
І проста без прыцэлу
Аліне ў грудзі б'е...
- А дзе гэты злачынец,
Што донечку забіў,
Гадочкі маладыя
Ў труну яе злажыў?
Вязлі хаваць Аліну
У чорнай у труне,
Мар'ян тады хаваўся
Між ветак на сасне.
Матулю толькі раніў,
Над мілаю грудок...
І на яе магіле
Націснуў на курок.

Падрыхтаваў да друку Ігар Пракаповіч

Шыпшына
Выданне Пастаўскай раённай арганізацыі Таварыства беларускай мовы імя Францыска Скарыны

Адказны за нумар: Наталля Пракаповіч
Карэктар: Аліна Латыш
Адрас: 211875, горад Паставы, вул. Паркавая, 52.
Тэл.: 02155-4-44-75

Вёрстка: Ігар Пракаповіч
Рэдакцыя можа не падзяляць думкі аўтараў друкаваных матэрыялаў
Надрукавана на абсталяванні сяброў, распаўсюджваецца дарма
Наклад 100 асобнікаў